

IK STOND OP HET BALKON.
MIJN NEDERLANDSE BUURVROUW ZAT IN DE TUIN.
ZE LAS EEN BOEK.
IK ZEI: 'DAG BUURVROUW. ALLES GOED?'
DE BUURVROUW KEEK NAAR BOVEN.
IK ZEI: 'IK HEB BROOD VOOR JE GEMAAKT.'
IK DEED HET BROOD IN EEN ZAKJE.
HET TOUW LIET IK ZAKKEN NAAR TOEW.
DE BUURVROUW ZEI: 'DAT IS LEKKER.'
DANK JE WEL.' IK ZEI: 'ALSTUBLIEFT.'

FATMA

Lisa van der Winden

'Het was niet makkelijk, maar ik deed het gewoon'

Werken aan mondelinge taalvaardigheid met taalvorming

Dit artikel gaat over verhalen maken. Dat kan ook (eerst) mondeling. Voor alfa-leerders is het motiverend om eerst te vertellen. Daarna is er altijd wel iemand die de tekst kan opschrijven.

Maar hoe krijg je cursisten aan het vertellen? Hoe vergroot je het zelfvertrouwen dat cursisten nodig hebben om daadwerkelijk veel Nederlands te gebruiken, ook buiten de klas? Lisa van der Winden van Stichting Taalvorming vertelt over werkvormen aan de hand van een praktijkvoorbeeld uit een cursus voor ouders van een basisschool.¹

Werken met eigen ervaringen

Op Basisschool St. Lukas in Amsterdam Osdorp zitten we met vijftien moeders bij elkaar in het ouderlokaal. Er hangt een poster met een aankondiging: 'Themaochtend voor ouders: zelfstandigheid.' Zouden de ouders dat woord kennen? Ik vraag ernaar: geen van de ouders kent het. Gelukkig hebben we deze speciale lessen om minder taalvaardige ouders voor te bereiden op de algemene ouderbijeenkomsten, zodat ook zij deze kunnen volgen. Ik doe in deze les een taalronde met het thema 'zelfstandigheid': vertellen en tekenen rondom hun eigen ervaringen daarmee.

We doen eerst een snel rondje met je naam en iets wat je kind goed alleen kan doen. Ik begin: 'Ik ben Lisa en mijn dochter van anderhalf kan goed zelf met haar vork eten.' De ouders volgen een voor een. Er komen allerlei dingen voorbij: puzzel maken, televisiekijken, bord naar de keuken brengen, naar school lopen. Na het rondje gaan we dieper in op de verhalen. Ik vertel over mezelf, maar ik stel me vooral op als gespreksleider: ik verdeel beurten, luister en stel vragen. De moeders vertellen enthousiast. Het onderwerp wakkert het vertellen aan: wie praat er niet graag over wat mijn eigen kind goed kan?

Wie praat er niet graag over wat je eigen kind goed kan?

Bij taalvorming werken we altijd met eigen ervaringen: dingen die je zelf hebt meegemaakt. Over plekken waar je graag zit, over een keer dat je iets kwijt was, over het huis waar je vroeger in woonde. Door te werken met eigen ervaringen is de drempel om te vertellen laag: als je een goed onderwerp kiest, kan iedereen daarover vertellen. Cursisten hoeven niet bang te zijn dat ze het foute antwoord geven op vragen: er is geen goed of fout in je eigen verhaal. Je oefent in een betekenisvolle context, wat bijdraagt aan de

motivatie van de cursisten. Je vertelt niet alleen maar omdat het moet, maar omdat je een verhaal van jezelf aan iemand wilt doorgeven. Dat wil je zo goed mogelijk doen en dat daagt uit om precies te vertellen en actief op zoek te gaan naar de juiste woorden.

Onderwerpen die uitdagen tot vertellen

In de oudergroep discussiëren we een tijdje over de vraag op welke leeftijd kinderen zelf naar school mogen lopen: kan dat al in groep 7 of niet? Na een tijdje merk ik dat een paar moeders afhaken. Ik schat in dat het te moeilijk of te abstract voor ze is geworden. Ik besluit de focus van het onderwerp te verleggen naar een andere invalshoek: naar hun eigen zelfstandigheid. Ik vertel over die keer dat ik in Frankrijk een auto moest huren en dat de meneer achter de balie zo snel praatte dat ik er maar weinig van snapte. Achter me stond een enorme rij te wachten: ik voelde me dom en lastig. Ik vraag wie er ook wel eens een situatie heeft meegemaakt waarin je iets niet helemaal begreep. De moeders lachen: 'Dat hebben we elke dag!' roept iemand.

Een goed onderwerp voor een taalronde is een onderwerp waar iedereen gelijk eigen associaties bij heeft. Bijvoorbeeld over de spelletjes die je speelde toen je klein was. Om te zorgen dat iedereen kan vertellen, zorg je voor meerdere invalshoeken: spelletjes die je binnen deed of juist buiten; spelletjes die je met heel veel kinderen deed, of met je moeder of juist alleen; spelletjes waarbij je steentjes gebruikte of andere dingen uit de omgeving. Bedenk bij elke invalshoek een ervaring van jezelf: zonder twijfel brengen deze voorbeelden ook herinneringen terug bij de cursisten. De ervaringen van de andere cursisten werken vaak aanstekelijk: ook degene die eerst dacht: 'Dat weet ik echt niet meer', graaft vanzelf in zijn eigen geheugen en vindt dingen om over te vertellen.

Goede vragen stellen

Ik vraag aan de moeders wie er ook een verhaal heeft over een keer dat je zelfstandig er

gens heen ging, maar niet genoeg begreep. Ik geeft de beurt aan een stille moeder. Ze vertelt aarzelend haar verhaal, maar komt er zelf niet goed uit: iets met haar man en een telefoonnummer. Ik stel vragen aan haar om het verhaal duidelijker te krijgen: 'Waar was je?'; 'Wat snapte je niet?'; 'Wat zei je man precies?'; 'Wat deed je met de telefoon?' We zoeken samen naar de goede woorden. Er wordt af en toe vertaald door andere Marokkaanse moeders: zwanger, verloskundige. Op een gegeven moment dreigt het Arabisch de les over te nemen. Er is een levendig gesprek gaande over het verhaal, maar de moeders met andere moedertalen, inclusief ikzelf, volgen het niet meer. Ik leg de les stil om uit te leggen dat we hier zijn om Nederlands te oefenen en dat we vanaf nu eerst de vragen aan elkaar stellen in het Nederlands. De moeders snappen het.

Om cursisten uit te dagen tot meer taalgebruik en om de luisteraars goed bij het verhaal te betrekken, is het belangrijk dat je doorvraagt totdat jij het verhaal voor je kunt zien. Stimuleer de overige cursisten om ook op die manier te luisteren en laat hen ook vragen stellen over wat er verteld wordt. De verteller moet hierdoor heel precies gaan uitleggen waardoor vaak specifiekere woorden nodig zijn om het goed te verwoorden. Bij minder taalvaardige cursisten ga je minder diep op het verhaal in dan bij taalvaardigere cursisten: iedereen kan hierdoor op zijn eigen niveau meedoen. Er mag van mij altijd geholpen worden door iemand die dezelfde moedertaal heeft als de cursist. Waak er echter voor dat deze helper niet het hele verhaal overneemt.

Werken aan zelfvertrouwen en veiligheid

In de les helpen we allemaal om het verhaal van de stille moeder over het telefoonnummer en haar man zo goed mogelijk te verwoorden. Ik schrijf steeds de zinnen op die we samen maken. Langzaam wordt het verhaal duidelijker. Aan het eind lees ik het voor:

Ik ben pas een maand in Amsterdam. Ik spreek heel weinig Nederlands, maar ik kan het wel een beetje verstaan. Ik ben zwanger van mijn dochter. Ik heb een afspraak met de verloskundige. Ik ga helemaal alleen, want mijn man kan niet mee. De verloskundige zegt: 'Wat is er aan de hand?' Ik kijk naar mijn hand en ik denk: 'Hand? Er is niks met mijn hand!' Dan geef ik het telefoonnummer van mijn man aan haar en ze belt hem. Mijn man vertelt haar alles.

De moeder kijkt trots als iedereen lacht om haar verhaal. Er is herkenning. De moeders vertellen over verdwalen omdat je de weg naar school niet weet, over je dochter meenemen naar de dokter, over die keer dat je je eigen adres niet meer wist. Iedereen maakt voor zichzelf een lijstje van dingen die je niet zelfstandig kon toen je pas in Nederland was. Sommige moeders maken een tekenlijstje, anderen schrijven hun lijstje. Ik laat iedereen één verhaal uitkiezen waar ze over willen vertellen.

Ik schrijf steeds de zinnen op die we samen maken. Langzaam wordt het verhaal duidelijker

We maken tweetallen: zo veel mogelijk met gemengde moedertalen. De moeders vertellen de verhalen aan elkaar. Voor sommige cursisten is dat makkelijker dan vertellen in de grote groep, omdat er dan maar één persoon meeluistert. Een moeder vertelt in het tweetal:

Ik had een afspraak bij de tandarts. Ik moest alleen, want mijn man werkte. Ik was de weg kwijt. Ik keek overal, maar nergens zag ik de tandarts. Toen ging ik terug naar huis. Mijn man vroeg 's avonds: 'Ben je naar de tandarts geweest vandaag?' Ik schaamde me. Ik zei: 'Ja,

ik woon alleen in België. ik heb geen familie
ik zorg voor mijn kinderen graag thuis
mijn kinderen zijn alles voor mij
mijn kinderen zijn mijn thuis. ik koop heel graag voor
mijn kinderen kleren. ik breng graag mijn kinderen het
park. ik hoop later dat mijn kinderen worden iets
groot. een mooi beroep heel belangrijk

Hichou Asmae

Asmae Hichou
28 jaar
Wevelgem,
België sinds 2005
Marokko

maar het was te druk, dus ik ging terug naar huis.' Ik heb het nooit tegen iemand gezegd.

Om aan mondelinge taalvaardigheid te werken is het belangrijk om een veilige sfeer te creëren. De werkvormen van taalvorming helpen je daarbij. Door te vertellen over eigen ervaringen leren cursisten elkaar beter en op een andere manier kennen. Ze herkennen zichzelf in de verhalen van anderen en zijn sneller geneigd om persoonlijke dingen met elkaar te delen. Als docent kun je veel bijdragen aan een veilige omgeving. Maak jezelf onderdeel van het gesprek: vertel over je eigen ervaringen en stel vragen uit oprechte interesse naar de verhalen van de deelnemers. Focus je bij een taalronde niet op de spreekfouten en de uitspraak, maar alleen op de inhoud van de verhalen. Dat zorgt ervoor dat cursisten zich vrij voelen om fouten te maken en te oefenen. Ze blijven hierdoor niet veilig hangen op het niveau dat ze al hebben, maar kunnen al oefenend stapjes maken naar een volgend niveau. Niet alleen de mondelinge taalvaardigheid wordt daarmee vergroot, maar ook het zelfvertrouwen van de deelnemers.

Hier mag ik fouten maken'

Door de werkvormen van taalvorming zorg je voor een veilige omgeving waarin cursisten op hun eigen tempo kunnen oefenen met

vertellen. Waarin cursisten worden uitgedaagd tot nieuwe formuleringen en uitbreiding van hun woordenschat. Zo werk je zowel aan het vergroten van de mondelinge taalvaardigheid als aan het zelfvertrouwen van de cursisten. In de evaluatie aan het einde van de cursus op basisschool St. Lukas blijkt dat het werkt. Een van de moeders vertelt: 'Hier mag ik fouten maken, want iedereen is aan het leren. Vorige week ging ik alleen naar de dokter. Het was niet makkelijk, maar ik deed het gewoon.'

Lisa van der Winden

auteur is docent bij Stichting Taalvorming en werkt op verschillende scholen met groepen anderstalige ouders waarbij altijd verbinding wordt gemaakt met het schoolcurriculum.
Correspondentie: lisavanderwinden@gmail.com

Noot

1. Dit artikel werd gepubliceerd in Les 184, september 2013 en is ook te vinden in het Lesarchief op LesOnline (www.tijdschriftles.nl).

Meer weten over taalvorming met anderstalige ouders? Bestel op www.taalvorming.nl de brochure **In Marokko is geen eten voor poezen**. Meer weten over werken met ouders, leerkrachten en kinderen? Mail naar info@taalvorming.nl voor de gratis digitale brochure **De meester is net zo trots als wij**.